

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Fra Stabburstrappen

s 2

Hva skjer

s 3

Referat fra årsmøtet

s 4

Kvittering

Akers Sykehus

s 5

Oppdag Groruddalen

s 6

Et historisk dokument

s 8

**På leting etter skanser
mot Karl 12.**

s 10

AkersDølen

Medlemsblad for Groruddalen Historielag

Returadresse:
Groruddalen Historielag
Postboks 37 Grorud
0905 OSLO

Besøksadresse:
Stabburet Nordtvet gård
Gårdsveien 1-3

Kontortid:
Onsdag 12.00 – 14.00
Etter sommerferien er kontoret
åpent: første Onsdag hver måned
fra: 12.00 – 14.00
Telefon: 22 16 48 85
E-post: post@grohi.no
Hj.side: www.grohi.no
Org.nr 989 556 924

AkersDølen redaksjon:
Kristian Skaane
Sigrun Opheim
Arvid A. Larsen

Styret:
Leder og ansv.red.:
Bjørn H. Syversen
Nestl.: Jan Arne Tangerud
Kass.: Arvid A. Larsen
Sekr.: Sigrun Opheim
Styremedlemmer:
Guri E. Bramness
Anne Finhammer
Per Furuseth
Kristian Skaane
Varamedlemmer:
Kjartan Eide
Karin Henden

Design/Trykk:
Gjerholm Design

Fra Stabburstrappen

Hei alle sammen, redaktøren har ordet!

Påsken er over og snøen har smeltet bort. Og med det dukker naturen frem igjen.

For første gang i historien så skriver jeg «Fra Stabburstrappen». Dette er for meg en helt ny opplevelse, men jeg håper historielagets medlemmer «farer pent med meg».

Siden forrige utgave av AkersDølen har Groruddalen Historielag hatt sitt årsmøte. Les om det på side 4.

17. mars hadde vi slipp av guiden «Oppdag Groruddalen». Dette står det mer om på side 6.

Vi har også fått med en liten skatt denne gangen. Da nestformann Jan Arne Tangerud ryddet på sitt kontor på Stig skole for litt siden fant han et spennende dokument fra «kampen om pilegrimsleden». Dette dokumentet og historien om det finner du på side 8 og 9.

Jeg er opptatt av at AkersDølen skal være spennende lesestoff for våre medlemmer, men innholdet kommer som oftest ikke av seg selv. Jeg oppfordrer derfor de som har en artikkel, eller noe de vil ha uttrykt i bladet til å kontakte meg. Jeg benytter anledningen å invitere alle til å besøke www.grohi.no. Til de av våre medlemmer som har en iPhone eller iPod har vi laget en egen side.

Gå inn på adressen www.grohi.no. Fra denne blir du ført til en egen siden som er tilpasset iPhone. Her kommer de ferskeste nyheter og oppdatert «Hva Skjer» til å ligge. Lett tilgjengelig for hånden. Ris og ros tas i mot med takk.

Med dette ønsker jeg dere alle en fin vår og velkommen på våre vandring i ditt lokalmiljø.

Nordtvet gård, april 2010
Kristian Skaane, Redaktør, Styremedlem og Webmaster.

Forsidefoto: 17. maitog i Gårdsveien på Nordtvet i 2002.

Hva skjer?

Dato/tid	Møteplass	Aktivitet
Torsdag 27. mai kl. 19.00	Oppmøte på Høybråten Stasjon	Lokalhistorisk vandring på Høybråten
Lørdag 5. & søndag 6. juni	Bånkall Gård	FAMILIEDAGER med ak- tiviteter for alle. Følg med i Akers Avis Groruddalen.
Søndag 13. juni Etter Gudstjenesten	Øvre Fossum Gård	Pilegrimssuppe og vandring langs pilegrimsleden

**Det tas forbehold om endringer i programmet!
Følg med på nettsiden www.grohi.no**

“Lokalhistorie er spennende!”

GRASROTANDELEN

I 2009 fikk vi kr. 6.500,-. Blir du med i år?

Ta med denne strekkoden til din nærmeste
tippekiosk for å støtte Historielaget

Referat fra årsmøtet 2010

Groruddalen Historielag avholdt sitt årsmøte onsdag 3. mars kl. 19:00 i Stabburet, Nordtvet Gård. Det var i underkant av 30 medlemmer til stede.

1. **Åpning, godkjenning av innkalling.**
De fremmøtte ble ønsket velkommern av leder Bjørn H. Syversen. Innkallingen ble godkjent.
2. **Valg av møteleder, referent og to personer til å underskrive protokollen.**
Jan Arne Tangerud ble valgt til møteleder.
Anne Finhammer ble valgt til referent.
Jan Petter Bråthen og Marit Stovner ble valgt til å underskrive protokollen.
3. **Styrets beretning for året 2009.**
Beretningen ble gjennomgått av leder Bjørn H. Syversen. Den forelå både i papirutgave og elektronisk. Årsmøtet gav uttrykk for at historielaget er svært aktivt. Leif Frantzen roste spesielt den "nye" AkersDølen.
4. **Regnskap.**
Regnskapet ble gjennomgått og godkjent uten kommentarer. Revisors godkjenning ble lest opp.
Lederen redegjorde også for Pilegrimsledens og Rommiskolens regnskap.
5. **Budsjett 2010.**
Budsjettet ble godkjent.
6. **Kontingent for 2010.**
Styret foreslår ingen endring. Kontingenten fortsetter å være 100 kr året.
7. **Innkommne forslag.**
Det var ikke kommet inn noen forslag.
8. **Valg.**
Historielagets leder var på valg. Bjørn H. Syversen ble gjenvalgt for 2 år med akklamasjon. Sekretær Sigrun Opheim var også på valg. Hun ble gjenvalgt med akklamasjon. Varamedlemmene Karin Henden og Kjartan Eide ble gjenvalgt med akklamasjon. De ble valgt for 2 år, men Kjartan Eide ble valgt med mulighet for å fratre etter 1 år. Valgkomiteén: Kari Bjørklund gikk ut og Tom Mecklenborg gikk inn i hennes sted. Ellers består komiteén av Hjalmar Kielland, Ole Anton Lynes og Tom Evensen. Den har 1 års virketid.

Etter at årsmøtet var over, hadde vi en kaffepause med noe å bite i før Marit Stovner kåserte fra sitt liv på Nedre Stovner gård. Det var interessant å høre på henne.

Protokollen er godkjent
Oslo, 03.03.2010

Marit Stovner

Jan Petter Bråthen

Kvittering fra Akers Sykehus 1938

Fra	Til	Dager	a
14	21	32	97
Tillegg for sengsværelse			160 -
Sykebil			
Personbil			
Utlegg for			
Ekstravakt			
Operasjonsstueavgift			
Röntgen fotografering			15 -
Röntgen behandling			
Bandasjer			
Kontingent			100 -
Mottatt			Kr. 175 -

Mottatt
Akers Sykehus
G. Jonassen
Kassierer

Akers Sykehus kvittering

Aker sykehus har vært veldig sentralt både i pressen og i våre tanker de siste månedene.

Vi har demonstrert og underskrevet opprop mot at Helse sør-øst vil nedlegge sykehuset. Aker sykehus har vært Groruds eget sykehus, et sted hvor vi har følt oss hjemme og vi har blitt tatt godt vare på. Her har vi født

våre barn, og mange av våre kjære har hatt sine siste dager her.

Så også min gamle tante som døde i 1938. Under rydding i gamle papirer kom jeg over en konvolutt med kvitteringer for betalt sykehusopphold i 1938, både på Diakonissehuset, dvs Lovisenberg sykehus som var et privat sykehus, men også på Akers Sykehus. Som det fremgår var hun innlagt der i 32 dager av 5 kroner pr. dag, og det ble betalt i avdrag. Røntgenundersøkelse kostet 15 kroner.

Jeg antar at betaling var avhengig av hvorvidt man var medlem i sykekassen eller ikke. Medlemskapet var frivillig den gangen, og jeg vet at mine foreldre var medlemmer.

Medlemskontingenten ble betalt når sykekassen hadde kontordag i bakrommet på postkontoret.

 Guri E. Bramnes

Har du husket å betale kontingenten?

Oppdag Groruddalen

Byrådsleder Stian Berger Røsland og statsråd Erik Solheim sto for den høytidelige lanseringen av Oppdag Groruddalen. Til høyre kst. byantikvar Per Gregersen.

17. mars var det stor ståhei i Groruddalen. En ny kulturhistorisk guide med tilhørende kart ble lansert. Som et ledd i Groruddalsatsingen sto Byantikvaren bak utgivelsen av «Oppdag Groruddalen» med assistanse fra Oslo Museum, Bydel Grorud og Groruddalen Historielag.

Den høytidelige lanseringen fant sted i Veitvet senter, men før det var det knyttet spesiell oppmerksomhet til Høybråten Herrefrisør og frisør Tom Pettersen. Som ett av de omtalte kulturminnene i guiden fikk nemlig den tradisjonelle barbersjappa i Høybråtenveien besøk av miljøvernminister Erik Sol-

heim. Den lokale frisøren ga statsråden en skikkelig hårklipp før han tok turen videre til Veitvet senter.

Til stede hos frisøren var også Oslos byrådsleder Stian Berger Røsland, og hele frisørsalongen var for øvrig full av pressefolk fra aviser og TV og representanter for Byantikvaren og historielaget.

Oppdag Groruddalen er en utradisjonell guidebok i den forstand at den i første rekke setter søkelyset på bygninger og steder som har kommet til etter 1948. Dette vil kanskje noen reagere på, men det er et fak-

Høybråtens egen herrefrisør, Tom Pettersen, tok statsrådsklippet svært alvorlig.

tum at for eksempel drabantbybebyggelse i form av blokker og rekkehus også har arkitektonisk verdi og fortjener å bli vurdert i et kulturhistorisk lys.

Materialet - bok og kart - er produsert i et opplag på 63000 eksemplarer og blir delt

Omslaget til guiden.

ut gratis til alle husstander i bydelene Alna, Bjerke, Grorud og Stovner.

Den beskriver mange fine turer. Ta boken i bruk og oppdag nye sider ved bostedet ditt!

MacSieb

Husk å melde adresseforandring!

Et historisk dokument

I dag er pilegrimsleden fra Oslo til Hamar godkjent og merket med den offisielle pilegrimslogoen.

Under opprydning i mine personlige arkiver kom jeg over et lite notat som var viktig for at vi fikk gjennombrudd for å videreføre arbeidet med pilegrimsleden gjennom Groruddalen.

Hele styret var meget skuffet over at pilegrimsleden var lagt vestover over Krokskogen til Bønsnes i Hole kommune og videre til Gran på Hadeland. Herfra fortsatte den forbi Gjøvik til Lillehammer, opp Gudbrandsdalen til Nidaros.

For oss var det selvsagt at de historiske pilegrimene dro gjennom Groruddalen for å komme videre til bispesetet Hamar og videre til Nidaros. Etter at Eivind Luthen som var faghistoriker, hadde inspirert oss til å fortsette arbeidet, samarbeidet vi med Akers avis, Groruddalen for å få gjennomslag for prosjektet vårt. Gjennom en ivrig journalist fikk vi vite at byantikvaren var meget skeptisk til å godkjenne pilegrimsleden gjennom dalen. Vi måtte få godkjennelse av Byantikvaren og Riksantikvaren før vi kunne

begynne å merke leden. Vi fikk til et møte med byråd Olaf Stene som nærmest instruerte byantikvaren til å ha en positiv holdning til søknaden som etter hvert skulle komme. Som det fremgår av notatet hadde byantikvaren ingen innsigelser. Jeg var prosjektleder for det videre arbeidet. Vi sendte en søknad og fikk leden godkjent. Søknaden ble sendt videre til riksantikvaren som også godkjente leden som jeg hadde tegnet inn på et kart gjennom Groruddalen.

Seinere fikk vi et stort beløp av kommunen som vi brukte til å sette opp pilegrimsstolper. 16. september 2001 var en stor dag for kulturminner i Groruddalen.

Vi markerte at pilegrimsleden gjennom dalen var merket og godkjent. En stor folkemengde fulgte åpningen ved Furuset kirke der Trine Skei Grande foretok snorklippingen.

Jan Arne Tangerud

Notat

fra
møte hos byråd for næring og byutvikling, Olaf Stene, den 4. mars 1999.

På vegne av arbeidsgruppen for pilegrimsled gjennom Groruddalen anmodet Groruddalen Historielag om et møte med byråden i brev av 1.03.99. Undertegnede traff byråden på et møte i representantskapet for Oslo Høyre hvor byråden foreslo et møte den 4. mars kl 15.00 på byrådets kontor.

Tilstede på møtet den 4.03.99:

Byråd Olaf Stene, 2 sekretærer, fra Byantikvaren: Leidulf Mydland, fra samarbeidsgruppen: Jan Arne Tangerud og Leif Frantzen.

Byråd Olaf Stene redegjorde for sin befattning med saken og opplyste at han var godt kjent med saken gjennom media, og hadde anmodet Byantikvaren om en redegjørelse. I brev av 10.02.99 sendte Byantikvaren sin redegjørelse.

Byantikvaren ved Leidulf Mydland redegjorde for forutsetninger og bakgrunn for den Nasjonale leden og fastslo at en pilegrimsled gjennom Groruddalen ville bli ett nytt prosjekt som byantikvaren ikke vil motsette seg forutsatt at kravene slik de fremstår i håndbok for pilegrimsleden oppfylles, og at leden blir sammenhengende til Hamar.

Samarbeidsgruppen ved Jan Arne Tangerud orienterte om tidligere initiativ fra Groruddalen Historielag ved L. U. Pedersen og møtet hos Riksantikvaren.

Byråd Olaf Stene ga klart uttrykk for at det var ønskelig med en led gjennom Groruddalen og han ville på sin side bidra til at merking av pilegrimsleden ville bli en realitet. Byråden skriver til de berørte fylkesmenn om saken. Byråden anmodet Groruddalen Historielag om å stå som den formelle søker og sende søknad om godkjenning til Byantikvaren med kopi til byråden.

Byantikvaren ba om at Groruddalen Historielag måtte ta kontakt med kommuner og historielag nord for Oslo for å lodde stemningen.

Samarbeidsgruppen ved Leif Frantzen ga uttrykk for at det var uhyre viktig for Groruddalen å få et prosjekt som kan skape positiv omtale av dalen og påpekte at det allerede er et nært samarbeid på tvers av bydelsgrensene på flere områder. På forespørsel om Byantikvaren var villig til å yte hjelp og støtte ved utarbeidelse av søknad fikk vi bekreftende svar.

Konklusjon:

Alle parter er positive til at det skal bli merket en pilegrimsled gjennom Groruddalen, og at det er stor vilje til samarbeid både fra Byrådet og Byantikvaren.

Oslo, 4. mars 1999
Leif Frantzen

På leting etter skanser eller posteringer mot Karl 12. i 1716

«Skansen' på Bjøråsen.»

På et møte 21.9.2000 i Groruddalen Historielag presenterte tidligere byantikvar Kjeld Magnussen og Jan Lillejord «Foreløpig rapport om Skansene på Bakås - Historikk 1716 og undersøkelser 1999 - 2000». Som tittelen sier, omhandler rapporten først og fremst skansene på Bakås og gir en detaljert beskrivelse av disse. For noen år siden bevilget Miljøverndepartementet 1 mill. kr. til restaurering av hovedskansen på Bakås. Den restaurerte skansen ble innviet i en seremoni i 2005 (se vår årbok for 2006).

Men under omtalen av gamleveien over Gjelleråsen og Bergensveien over Bjøråsen står det i rapporten: «Denne gamleveien over Gjelleråsen er svært bratt, og den økende tømmertrafikken på 1600-tallet fant seg en ny vei litt lenger nord med mindre stigning over til Bånkall. Etter tømmerdimensjonen

ble det nye veifaret kalt «Masteveien», og den erstattet etterhvert gamleveien helt og ble senere opparbeidet til «kongevei».

Her har det også vært en befestet postering som kalles Herebrecka i gamle rapporter, men beliggenheten er ukjent i vår tid.

Den gamle «Bergensveien» førte fra Grorud til Hakadal over høydedrag som dengang ble kalt Bjøråsen.

På møtet ble det også spurt om det var noen som hadde sett noe som kunne være «en skanse på Bjøråsen». Det var ingen som meldte seg på møtet, men dette fikk meg til å prøve meg på litt lokalhistorie i praksis. For skansene på Bakås og Gjelleråsen er beliggenheten av skansene avmerket nøyaktig på Darre-Friis kart fra 1797. Desverre

dekker ikke dette kartet de områdene der en kunne vente å finne postering og skanse i Herebrecka og på Bjøråsen. Jeg fikk tak i et kart fra Krigsarkivet i Stockholm som jeg mener var det Karl 12. brukte i 1716. Dessverre er det ikke merket av på dette hvor posteringen og skansen var. I artikkelen til L.U. Pedersen om skansen på Bakås i vår årbok for 1989-90, er det imidlertid gjengitt beskrivelser fra Karl 12. egen historieforteller Jøran A. Nordberg og fogd og viselagmann på Nedre Romerike J.H. Munch. Disse gir gode holdepunkter for hvor det var naturlig å begynne å lete. Etter noen leterunder, kom jeg over noe som jeg mente kunne være posteringen i Herebrecka og skansen på Bjøråsen.

Nedenfor er vist et bilde jeg tok av «skansen» på Bjøråsen og deretter en del av skansen på Bakås. Som en ser, er profilen nokså lik. Også på Bjøråsen er det snakk om et ca. 80 cm. bredt steingjerde, men hvor den innerste delen er stein og grus.

Tidligere byantikvar Kjeld Magnussen er en av Norges fremste eksperter på dette området. Det var derfor naturlig å legge vekt hans konklusjoner. Etter at han hadde deltatt på en befaring kom han til følgende:

«Skansen» på Bjøråsen:

Beliggenheten er riktig, men utformingen av skansen er ikke etter «læreboka». Hva som er «læreboka» fremgår, slik jeg oppfatter det, av beskrivelsen av Bakås skanser i årboka for 1989-90. For øvrig er Akershus festning, med sine vollgraver og bastioner, et godt eksempel på en større festning som følger «læreboka».

«Postering» i Herebrecka:

Dette er sannsynligvis et gammelt såkalt «skjærp». Dvs. starten på en gruve som ble

Del av skansen på Bakås (kopiert fra årbok 2006).

oppgitt etter at det var fastslått at det ikke var interessante funn av jernmalm.

Min konklusjon

At det var postering i Herebrecka og skanse på Bjøråsen fremgår klart av dokumentasjonen fra selve felttoget. Om det fortsatt finnes rester av skanser eller posteringer i områdene er fortsatt et åpent spørsmål.

Så her ligger utfordringene klare for de som ønsker å forske videre!

Returadresse: Groruddalen Historielag, Postboks 37 Grorud, 0905 OSLO

Bestillings skjema - bøker/medlemskap

Vi utgir ny årbok hvert år. Bøkene inneholder viktig lokalhistorisk dokumentasjon fra hele Groruddalen. Den eldste årboken er like aktuell nå som da den ble utgitt.

Kryss av på nedenstående bestillingsseddel og vi sender deg årbøkene i posten.

Eller du kan bestille bøkene på vår nettside www.grohi.no.

(Pris per bok kr 120,-). Porto kommer i tillegg på alle forsendelser fra oss.

Årbok 1985 og 1987 kr. 100,-. Øvrige årbøker ca.120,-

Bestilling:

Ja, takk, jeg bestiller følgende (kryss av):

☐ Årbok 1985	☐ Årbok 1995	☐ Årbok 2002	☐ Årbok 2009
☐ Årbok 1987	☐ Årbok 1996	☐ Årbok 2003	
☐ Årbok 1989/90	☐ Årbok 1997 (utsolgt)	☐ Årbok 2004	
☐ Årbok 1991	☐ Årbok 1998	☐ Årbok 2005	
☐ Årbok 1992	☐ Årbok 1999	☐ Årbok 2006	
☐ Årbok 1993	☐ Årbok 2000	☐ Årbok 2007	
☐ Årbok 1994	☐ Årbok 2001	☐ Årbok 2008	

Jeg ønsker:

- Å bli medlem - kontingent kun kr 100,- per år
- Kulturminneguide - "Vandring i bydel Bjerke" kr 50,-
"Vandring på Grorud" - **(utsolgt)**
- Groruddalen Kulturminneatlas kr 175,-

Medlemsnr. _____ Navn _____

Adresse _____ Postnr. _____

(Sted/dato)

(Underskrift)